

Kerék-Bárczy Szabolcs:
**Beszéd a Massachusettsi Magyarok Szövetsége által rendezett 1956-os forradalomra
emlékező ünnepségen**

Boston, Boston College, 1995. október 22.

„A Hazáért élni, szenvedni, s jót tenni,
Ügye mellett önként s bátran bajra menni,
Kárt, veszélyt, rabságot érte fel nem venni,
S minden áldozatra mindenha kész lenni-”

Batsányi János 1787-ben írott Biztatás című versének részlete röviden összegzi egy mindenkori hazafi, mai értelmezéssel egy demokrata hazafi teendőit. Fontos gondolat, hogy nemcsak válságos pillanatokban, hanem békeidőben is vállalni kell a küzdelmet, a szenvedést, az áldozatokat.

A mai ünnep teremtsen rohanó életünkben egy ritka alkalmat arra, hogy a jövőbe tekintsünk, hogy feladatainkat összegezzük. Ehhez azonban először önmagunkba kell néznünk és a múltat kell kutatnunk.

A 39 esztendővel ezelőtt lejátszódott eseményeket, ha nem is teljes részletességgel, de igen pontosan ismerjük. Tudjuk, hogy mi idézte elő a forradalmat, hogy hogyan csillant meg a szabadság reménye azokban az októberi napokban, s tudjuk azt is, kik és hogyan árulták el a nemzetet, amely a szovjet csapatokkal szembeni hősiességünk reménytelen szabadságharchoz, annak bukásához, majd a megtorlásokhoz vezetett. Miért emlékezünk akkor mégis évről évre? Miért teszünk le egy szál virágot a sírokhoz, ha úgyis tudjuk, hogy mi történt, ha nem tudunk változtatni a történelmen, s ha most már szabadon ünnepelhetünk? Azért, mert a dicső múltra való emlékezés erőt és önbizalmat ad békében és szabadságban is. Ez pedig nem mást jelent, mint hogy az emlékezésből erőt merítünk az építéshez, a biztosan nem kevésbé nehéz jövőformáló küzdelmekhez. A kevésbé dicső múlt pedig elgondolkodtat, önvizsgálatra készíthet bennünket, így a múlt megismerése és újbóli megélése szintén a jövőt szolgálja.

1956 őszén deklaráltuk függetlenségünket, és a világ nagyhatalmaihoz fordultunk segítségért. Akkor nem volt olyan a világpolitikai helyzet, hogy bárkire is számíthattunk volna, de mivel nemzeti létünkért harcoltunk, ezért reménykedtünk a külső támogatásban. Ami 1956-ban nem sikerült, az sikerült 1990-ben. A szovjet birosalom megrendülése meghozta számunkra a szabadságot. Végre lerakhatta az ország a demokratikus intézmények alapjait, a Varsói Szerződés feloszlásának kezdeményezőjévé válhatott, és elindulhatott a gazdasági átalakulás könnyűnek semmiképpen nem nevezhető útján. Gondoljunk csak bele, hogy micsoda lépések ezek! Azok az eszmék, amelyekért '56-ban fiatalok és idősek haltak meg, szenvedtek börtönbüntetést és megaláztatásokat, vagy menekültek el az országból, azok győzedelmeskedtek 1990-ben. Persze szinte hallom, ahogy most sokan magukban ennek az ellenkezőjét állítják.

Akkor, amikor az ezzel kapcsolatos kételkedésüket el akarom oszlatni, akkor megint csak '56 eszméit, az abban résztvevők túlnyomó többségének józanságát hívom segítségül: Mert a

forradalom olyan erkölcsi szűrő, amely a mai történésekhez is támpontul szolgál. Vegyük számba nemzeti érdekeinket, a magyar társadalmi, politikai és gazdasági adottságokat és a világpolitikai realitásokat, és cselekedjünk ezek szerint. A forradalom alatt a nagyhatalmak a szuezi válsággal voltak elfoglalva, így Nagy Imre segélykiáltása politikai irrealitás volt. Ezzel szemben kimondhatjuk, hogy az 1990-ben megkezdődött átalakulása és átalakítási folyamatok egyértelműen a realitások talaján álltak. Azzal, hogy Antall József és a magyar kormány elkötelezte magát az euro-atlanti gondolat mellett, amely egyrészt a hagyományos kelet-nyugati biztonsági tengelyről az észak-délre helyezte a hangsúlyt, megindítva felkészülésünket a NATO-tagságra, másrészt pedig kinyilvánította az Európai Unióhoz történő csatlakozási szándékunkat, újra megnyíltak előttünk a nemzetközi intézményrendszerek. Így végre megteremtődött a lehetősége annak, hogy nemcsak ezeréves kulturális értelemben legyünk szerves alkotórésze Európának és a világnak, hanem lehetőségeinkhez mérten politikai értelemben is. Igaz, mindezekről még sokat fogunk vitatkozni.

Ismerjük fel azonban, hogy a viták hasznosak. Járjunk elől mi magunk példával abban, hogy lehet úgy is vitatkozni, hogy előtte meghallgatjuk a másik véleményét, és a sajátunkat mértékadó higgadsággal tudjuk megfogalmazni. Ehhez azonban helyzetelemzésre van szükség. Ehhez arra van szükség, hogy a múlt örökségeinek újra és újra történő feldolgozásával a jelen realitásain keresztül jövőképet vázoljunk magunk elé. Határozott, biztos jövőképet, amely világosan rögzíti Magyarország érdekeit, céljait és mozgásterét a nemzetek közösségében, amely az öntudatos országlakosok gyarapodására és értékrendszerének megszilárdítására épül. Ez a jövőkép éppen azért nem lesz délibáb, mert ezeket az elemeket foglalja magába. Ostoba az a politika, az a hatalom, amely nem törekszik felvázolni ezt a jövőképet, mert bár ideig-óráig egy irányítható tömeget tudhat maga alatt, ez azonban könnyen robbanáshoz vezethet. A történelem, saját történelmünk bizonyította, hogy az egyéni azonosságtudat súlyos zavara falkaszellem kialakulásához, a demagógia elburjánzásához vezet, amely után már csak káosz vagy diktatúra következhet, vagy netalán mindkettő. Sánda szándékok a világ minden társadalmában és szinte minden kisebb társadalmi közösségében is felfedezhetőek, csak nem mindegy, hogy létezik-e egy polgári öntisztító folyamat, amely levágja, vagy legalább is kordában tartja a vadhajításokat. Vegyünk példát azokról a fejlett nyugati demokráciákról, amelyek saját nemzeti identitásukból formálnak másokétól jól megkülönböztethető jövőképet úgy, hogy közben nyitottak maradnak a világra, és meghatározó szerepet játszanak a nemzetközi közösségben.

Önök életük egy pillanatában olyan döntést hoztak, hogy el kell hagyniuk szülőföldjüket. Ezt a döntésüket senki nem kérdőjelezheti meg. De ez a döntésük kettős felelősség is, egyrészt választott új hazájukkal, másrészt Magyarországgal szemben. A mai összejevetel, 39 esztendővel a forradalom után azt bizonyítja, hogy a próbát kiállták. Önök elmondhatják, hogyan lehet aktívan részeseivé lenni az egyetemes magyar kultúrának, hogyan lehet egy új szellemi és társadalmi közösség tagjává válni anélkül, hogy feladnák anyanyelvüket, hagyományaikat és értékeiket. Önök elmondhatják, és ez szinte feladatuk is, hogyan lehet a lehet a legkisebb közösségből, a családból értékteremtő, -megtartó és -gazdagító nagyobb közösséget formálni. Ma, amikor Magyarországon, de a fejlett világban is komoly értékrendbeli és erkölcsi válság zajlik a társadalmi élet számos szintjén, akkor azoknak a hagyományos értékeknek a hiánya, amelyeket oly sikerrel irtottak ki a kommunizmus zászlója alatt, most létkérdéssé vált. Ez a válság, ez az értékzavar azt idézi elő, hogy az egyén

mikroközösségében ugyanúgy, mint a közéletben lövészárkok alakulnak ki baráti körök, társadalmi csoportok és politikai szerveződések között.

Hogyan oldhatóak fel az ellentétek, hogyan hidalhatóak át és szüntethetőek meg az egyre mélyülő lövészárkok? Csakis türelmes munkával. Csakis úgy, ha már ma elkezdjük az építkezést. A közélet a családokban kezdődik. Ha a felnövekvő és egymás mellett élő generációk az egyéni felelősségérzet tudatát, a közösségért végzett szolgálat parancsát, az egyéni jómód és a közösség anyagi gyarapodásának összhangba hozását, a kulturális értékek megőrzését és tovább hagyományozását, a folyamatos erkölcsi megújulást és az élet minden terén megmutatkozó igényességet tekintik célnak, egyetlen követendő vezéreszmének, akkor megvan az esély a válságból való kilábalásra. Mert ezek az eszmék elindítják a társadalom öntisztulási folyamatát úgy, hogy senkit nem rekesztenek ki abból, és mindenki számára megteremtik a jobbítás lehetőségét. Ez ugyanakkor rengeteg munkát is jelent. Ez a jövőkép nem azoknak kedvez, akik megszokták a semmittevést, az ingyenes gondoskodást, a hóbörgést, a manipulálás színpala mögött elterülő kellemes, langyos pocsolyát. Ez az egyén, a polgár öntudatára, saját jövőjét befolyásolni akaró építő erejére, a másik felé forduló nyitottságra, összefogásra, a feltétel nélküli demokráciára és a szabadság eszméjére épül.

Én olyan Magyarországon szeretnék élni, ahol olyan társadalom épül, amelyik ezekre az értékekre épít. Ezért én is hajlandó vagyok áldozni, de szükségem van az Önök segítségére is. Önök itt, Amerikában is sokat tehetnek azért, hogy az én generációm, a mai huszonévesek otthon érezzék magukat a világban. Szükségünk van a sokszínű kultúrák tapasztalataira ahhoz, hogy közös erővel, együtt tudjuk lerakni a magunk által kijelölt jövő alapjait.

Végül, szorosan kapcsolódva az eddig elmondottakhoz, emlékezzünk meg a napokban elhunyt Varga Béláról, akinek neve egyet jelent az áldozatvállalással, öfeláldozással, a demokrácia és a szabadság gondolatával.